

ARKITEKTUR för nöjes skull. Anna-Karin Ljungh har jobbat med nöjesparken Gröna Lund under flera år.

tivoliarkitekten

Gröna Lunds chefsarkitekt **Anna-Karin Ljungh** ansvarar för 35 000 kvadratmeter nöjesfält. Visionen? Att ge tillbaka nöjesparken dess grundkaraktär. Tidskriften RUM träffade tivoliarkitekten och pratade om betydelsen av att bryta ner hierarkier, islamiskt formspråk och vikten av att "gräva där man står".

TEXT: JOHAN KELLMAN LARSSON FOTO: LISA PAULSSON

den engelske journalisten a.a. gill brukar stoltsera med att han aldrig använder papper och penna när han gör intervjuer. Han lutar på sitt goda minne. Det låter fint det där och någon gång har jag tänkt att jag ska prova men i dag – när jag träffar Gröna Lunds huvudarkitekt Anna-Karin Ljungh – är jag ovanligt glad över att jag har min diktafon med mig. För Anna-Karin Ljungh pratar i ett rasande tempo, spottar ur sig citat, refererar ett dussin gånger till andra framstående arkitekter samt gör långa fängslande utvecklingar från huvudämnet: tivoliarkitektur. Vi inleder med att tala om de fördomar som finns om hennes gebit.

– När jag började arbeta med den nya läktaren på Tyrol, som var mitt första projekt på Gröna Lund, märkte jag att många kollegor hade förutfattade meningar. Tivoliarkitektur är väl ungefär som schlager; det är "ful" kultur som finns till i huvudsak för att behaga och underhålla och möts därför ofta av misstänksamhet. Att jag började arbeta med Gröna Lund var en ren slump och när jag fick frågan hade jag inte satt min fot där på flera år. Men ganska snart insåg jag hade sprungit på en arkitektonisk guldgruva.

Vi sitter i ett mötesrum vid Tjärhovsplan, på Södermalm i Stockholm.

Härifrån driver hon den egna firman Ljungh arkitekter. Kontoret ligger i samma fastighet som Chokladfabriken och hon delar utrymme med en handfull andra arkitektbyråer. En förebild som hon nämner inledningsvis och som hon återkommer till under intervjun är Arvid Klosterborg – "Grönans" chefsarkitekt mellan 1926 och 1947 – som angav tonen för nöjesmaskinens eleganta men lekfulla gestalt.

– Klosterborg förtjänar ett större erkännande och för mig har det varit självklart att luta mig emot honom när vi gjort större ombyggnationer. Som arkitekt är det viktigt att gräva där man står. Jag strävar hela tiden efter att ge tillbaka tivolit dess grundkaraktär. Många vill tvärtom kopiera vad som händer i USA: riva gamla delar och skapa en supermodern temapark. Det tycker jag är att förvanska vad tivoli är. Gröna Lund är ju en uråldrig kulturinstitution och för mig är det otänkbart att ta bort Spanska trappan eller den klassiska Dansbanan.

Anna-Karin Ljungh håller upp ett glas vatten ur en tillbringare. Hennes intresse för arkitekturen, berättar hon, väcktes när hon på 1970-talet arbetade som lågstadielärare i Fisksätra, öster om Stockholm. En förrätt känd för sina skarpa klassklyftor.

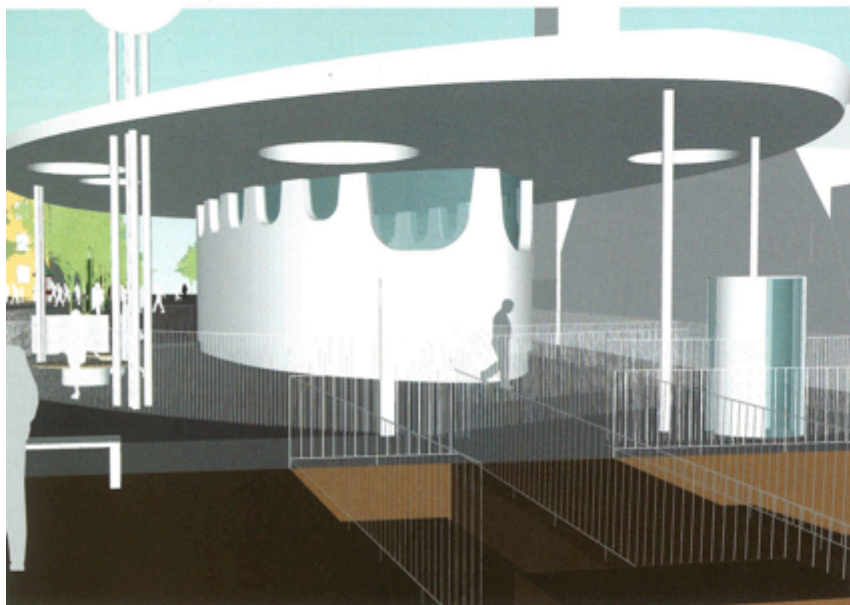

ANNA-KARIN LJUNGH

ÅLDER: 54 år

BAKGRUND: Examen från Arkitekt högskolan 1986. Har även utbildning i restaureringskonst från Konsthögskolan. Har arbetat bland annat på Arkitekt huset och som utställningschef på Byggtjänst. Gav 2008 ut "Plats att leva", en bok om hur man bäst tar vara på rummets kvaliteter.

AKTUELL: Förutom med Gröna Lund arbetar Anna-Karin Ljungh även med projekt på Furuviksparken utanför Gävle och med vattenmuseet Aquaria i Stockholm. Hon ritat även för Grand Hotell och Sturegallerian i Stockholm samt arbetar med villaombyggnader.

DEN NYA TERMINALEN för Waxholmsbåtarna är ett annat av Anna-Karin Ljunghs projekt, inspirerat av Oscar Niemeyer.

KÄGELBANAN på Mosebacke på Södermalm fick en ansiktslyftning nyligen.

– Jag reagerade kraftigt på att man inte hade kunnat hitta en bättre lösning för en sådan unik plats. Jag såg hur hierarkierna i arkitekturen avspeglade sig i den kultur som fanns och fortfarande finns i Fisksätra: segregationen och bristen på inkänning och närhet till människornas villkor. Jag började fundera mycket på de här frågorna. Efter ett tag lade jag ner mer tid på att möblera om klassrummet, eftersom jag märkte på vilket tydligt sätt det påverkade barnen, än på själva undervisningen. Det var väl där någonstans jag insåg att det var dags att byta karriär.

Idag, 30 år senare, efter studier på kth, praktik hos Bengt Lindroos, två boksläpp och sju år som Gröna Lunds huvudarkitekt, bär hon fortfarande med sig det anti-hierarkiska tänkandet.

– Samma sekund som du kliver in på Gröna Lund är det viktigt att du möts av en helt annan värld. En bekymmersfri plats fylld av humor och glädje. I ett sådant rum är det viktigt att alla sorters hinder är nedmonterade. Att bryta ner hierarkier är även en allmängiltig tes för mig; så tillvida är arkitekturen politisk.

I samband med Gröna Lunds 125-årsjubileum 2008 genomförde ägarna renoveringar för 70 miljoner kronor. Det gamla området innanför entrén mot Allmänna gränd rustades upp. Hela 90 procent byggdes om för att återskapa en barnvänlig och klassisk tivolimiljö. Sedan dess har Anna-Karin Ljungh arbetat med att färdigställa detaljplanen för det nya tivoliområdet på den angränsande parkeringsplatsen och även med den nya terminalbyggnaden för Waxholmsbåtar (dit många av Gröna Lunds besökare anländer med Djurgårdsfärjan). Hon hämtar en trave ritningar som hon breder ut på bordet framför oss.

– Visst ser det ganska häftigt ut? Här har jag inspirerats ganska mycket av Oscar Niemeyer, av Waxholmsbåtar och modern japansk arkitektur. Jag har fått många märkliga reaktioner på den här byggnaden.

Men jag struntar i om folk tycker den är kaxig, jag går min väg och vågar lita på min formgivningsförmåga.

När jag frågar Anna-Karin Ljungh om hur hon utvecklats som arkitekt de senaste åren dröjer svaret. Hon drar händerna genom håret. Funderar en stund.

– Jag har blivit mer frimodig. Fast egentligen är det kanske naturligt att det blivit på det sättet eftersom det förutsätts att jag ska ta ut svängarna när jag arbetar med tivoli. Jag har också börjat uppskatta humor på ett annat sätt, vilket det pratas för lite om inom arkitekturen. Titta på Jonas Bohlin till exempel, av honom har jag lärt mig vikten av att kunna dra på smilbanden.

Samtalet leds in på hur hon arbetar. Hur tar hon sig an ett nytt projekt?

– Jag arbetar nära byggare och brukare och vill alltid ha en tät relation med själva arbetsprocessen. Förloppet är intuitivt, det är ett ständigt plockande. Att projektet ska börja prata, och nästan på egen hand peka ut i vilken riktning vi bör ta, är min målsättning. Kanske påminner det om hur en författare arbetar. Strävan efter att karaktärerna ska börja leva sitt eget liv.

När det gäller svensk arkitektur finns det 2011 inte mycket att imponeras av; det händer helt enkelt inte så mycket intressant på hemmaplan just nu, menar Anna-Karin Ljungh.

– Jag är uppslukad av rörelser som går mer mot det organiska och som vågar bryta ner hierarkier. Det händer betydligt mer spännande saker i exempelvis Japan och Holland. Även islamiskt formspråk har intresserat mig den senaste tiden, jag har gjort flera resor till Mellanöstern och Centralasien. Den irakiska, dekonstruktivistiska arkitekten, Zaha Hadid är fascinerande. Jag tror att mitt intresse för den typen av mer uttrycksfull arkitektur är en reaktion mot hela det svenska samhället som lider av en rädsla för att gå utanför de gängse, ganska stränga, ramarna. ■

"Jag har också börjat uppskatta humor på ett annat sätt, vilket det pratas för lite om inom arkitekturen"